

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ АНСАМБЛЕВОЇ НАВИЧКИ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Анотація. У статті особлива увага приділяється необхідності використання активних методів навчання в процесі формування фахово необхідної ансамблевої навички майбутнього вчителя музики
Ключові слова: учитель музики, ансамблеві навички, репертуар, вокальне виховання.

Постановка проблеми. У зв'язку із соціально-економічними змінами в Україні, спрямованими на інтеграцію у світовий освітній простір, професія вчителя музики постає ключовою фігурою у формуванні висококультурних представників нового покоління.

Сьогодення відкриває широке інформаційне середовище для розвитку творчої потенції студентів, ураховуючи пріоритетність інтересів щодо самовизначення виконавців у сфері хорового мистецтва. Найвищою гуманістичною метою сучасного суспільства постає створення умов для творчого розвитку особистості. Тому виходячи із загальної задачі виникає необхідність прищеплення майбутньому вчителю музики здатності майстерно виконувати свою професійну місію.

Традиційність музичного виховання хорових співаків як ансамблістично представлена певними уніфікованими стандартами й вимогами. У ході дослідження музично-педагогічної наукової літератури виявляється протиріччя між творчими потребами учбового хорового колективу, з одного боку, і відсутністю належних педагогічних умов для їх розвитку в реальній практиці навчання та виховання, з іншого боку.

З цієї позиції актуалізується проблема оновлення змісту та підвищення якості професійної підготовки майбутнього вчителя музики в межах вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упровадженням використання активних методів навчання займалися А.А.Бадаєв, А.О.Вербицький, М.Г.Гарунов, П.Б.Грєбенюк, Г.І.Ібрагімов, Є.А.Літвінєнко, В.В.Подіновський, В.Я.Платонов, В.І.Рибальський та ін.

А.О.Вербицький відзначає, що під час навчального процесу викладач повинен спонукати студентів до навчальної активності: «необхідно створювати дидактичні та психологічні умови породження активності особистості в пізнавальній діяльності на рівні сприйняття й пам'яті, уяви й творчого мислення; активності відтворення або створення нового» [5, с.75–78].

В основі всіх сучасних форм і методів активного навчання знаходиться діяльнісний підхід, розвинутий в працях П.Я.Гальперіна, О.М.Леонтьєва, Н.Г.Салміної, Н.Ф.Тализіної та ін., який передбачає максимально можливе включення студентів в різні види творчої пізнавальної діяльності

через систему завдань за допомогою спеціальних засобів навчання.

Дослідження Л.В.Лезової щодо активних методів навчання як засобу професійного самовизначення студентів привело до виділення можливостей використання активних методів навчання у трьох напрямках:

– методи активізації традиційного навчання на основі діяльнісного підходу, тобто неімітаційні активні методи, що використовуються в рамках традиційних форм учбової діяльності;

– активні методи навчання, застосування яких пов'язане з використанням в учбовому процесі нових форм навчання;

– використання методів активного соціально-психологічного навчання, в основу якого покладені принципи психологічного тренінгу.

Водночас С.М.Петрушов розглядає активізацію діяльності студентів у період самостійної роботи, що проводиться за допомогою підручників, посібників, методичних розробок і рекомендацій. «Важливо, щоб студент на підставі матеріалу, що вивчається, міг самостійно робити висновки, учився використовувати відомості, отримані на лекціях із наукової літератури» [1, с.10].

Серед великого розмаїття активних форм навчання належне місце повинні зайняти такі, як проблемне викладання музично-теоретичних знань, ігрові прийоми навчання роботи над ансамблевими труднощами в навчальному музичному творі, проведення репетиції хору в нестандартних умовах, застосування під час навчально-пізнавальної діяльності засобів мультимедіа.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті постає висвітлення шляхів вирішення проблеми формування ансамблевої навички майбутнього вчителя музики під час навчання у вищому педагогічному закладі.

Завданням статті постає розкриття можливостей використання активних методів навчання поряд з традиційними, а також створення умов для активізації внутрішніх резервів студентів під час формування й розвитку ансамблевої навички.

Отримані результати. Стаття професора Московської консерваторії В.Мухіна «Вокальна робота з хором» продовжує розвиток теми вокального виховання. Автор спрямовує роботу над вокальним звуком на якість і культуру звуку, звертає увагу на необхідність тісного взаємозв'язку між вокальною роботою в ансамблі та елементами хорової звучності. У статті автор наводить активні методи роботи над засвоєнням таких елементів ансамблевої навички як ланцюгове дихання, оволодіння початковими моментами звуковидобування, використання йотованих голосних і навички єдиного принципу їх формування. Визначаючи головні фактори співочого процесу, такі, як дихання, звуковидобування, резонування, автор рекомендує застосовувати їх у ході опрацювання практичних навичок співу. В.Мухін підкреслює, що навичка ансамблю постає як уміння, шляхом регулярної підготовки доведене до автоматизму. Удосконалення ансамблевої навички відбувається під дбайливим наглядом викладача та під усвідомле-

ним контролем вокально-музичного слуху студента.

Книга вокального педагога Санкт-Петербурзької консерваторії О.Павлицевої «Методика постанови голосу» аргументує можливості наближення сольної та хорової методології. Автор піднімає питання ансамблевої навички, спираючись на новітні дослідження анатомії та фізіології голосового апарату, на сучасні дослідження в галузі акустики та фоніатрії. В умовах кропіткої роботи над словом розглядається подібність і відмінність співу та вимови. О.Павлицева наполягає на використанні активного методу роботи над співочим словом як складової гарного ансамблевого звуку. Свій педагогічний досвід авторка концентрує на роздумах про використання активних методів навчання студентів.

Відомий хормейстер С.Попов у книзі «Організаційні та методичні основи роботи самодіяльного хору» висвітлює розвиток внутрішньої роботи над ансамблевою навичкою, багато уваги приділяє вокальному вихованню систематизує прийоми й методи активізації студентів під час роботи в хоровому чи ансамблевому колективі, розкриває сутність таких понять, як «зовнішня» та «внутрішня» дисципліна у співаків.

Під час роботи з хоровим колективом над виробленням ансамблевих навичок хорових диригентів поєднує комплекс теоретичних і практичних навичок для знаходження компромісних рішень щодо усунення недоліків. І метою вдосконалення звучання хорового ансамблю диригент залучає хорових співаків до творчого мислення як пошукового процесу.

В енциклопедичному словнику поняття «творче мислення» трактується як здатність людини утворювати нові, продуктивні ідеї, одержувати оригінальні і цілеспрямовані результати у відповідній предметній галузі» [6, с. 365].

У новому тлумачному словнику української мови за ред. В.Ярменка цей феномен розглядається як діяльність людини, спрямована на створення духовних і матеріальних цінностей, пронизана елементами нового, удосконалення, розвитку, здатність створювати, бути творцем [7, с.498].

В.Д.Моляко визначає творче мислення як процес створення чогось нового, невідомого раніше для конкретного суб'єкта [8, с.30].

«Мотиваційний аспект містить у собі основні мотиви, стимули, цілі щодо здійснення творчої діяльності» [9].

Головним у трактуванні творчого мислення виступає діяльнісно-процесуальний підхід з конкретно вираженим кінцевим результатом.

«Людина є безпосередньо природною істотою. Вона наділена природними силами, життєвими силами, будучи діяльною природною істотою» [4].

Кожен ансамбліст постає необхідною часткою цілісного хорового ансамблю. Тому важливим стає ціннісне ставлення студента-ансамбліста до ансамблевого колективу. Головними факторами ціннісного ставлення виступають: ціннісні орієнтації, потреби та інтереси студента-ансамбліста у зв'язку з визначеною навчальною метою.

Чітко визначена навчальна мета:

– сприяє виявленню місця кожного ансамбліста в колективі як активної творчої особи;

– уможливляє фіксацію творчої активності студента-ансамбліста засобами вимірювання активності;

– указує перспективні напрями розвитку студента як майбутнього фахівця;

– сприяє упорядкуванню різноманітних методик щодо підвищення рівня майстерності особистості студента як співака-ансамбліста.

Разом з тим у рамках учбового хорового колективу необхідно організовувати художньо-творчу діяльність колективу, здійснювати взаємодопомогу, створювати атмосферу співпраці. Важливою передумовою творчого процесу є гармонійна єдність внутрішнього змісту навчальної діяльності і зовнішнього впливу на майбутнього вчителя музики [3, с.48].

Велике значення має процес підбору репертуару, тобто використання безмежних репертуарних просторів від джерел хорової музики до її сьогодення. Головне, щоб репертуар відповідав рівню інтелектуального та морального розвитку кожного співака-ансамбліста. Зацікавлення хором твором через продуману систему навчально-виховної роботи над ансамблемовою навичкою повинне спонукати до систематичної, регулярної праці, тобто до шліфування технічної, а згодом і художньої сторони хорового твору. Водночас методичне забезпечення навчального процесу повинне вбирати розробку для кожного студента конкретних індивідуальних завдань щодо визначеної ансамблевої мети, з урахуванням вікових інтересів і рівня індивідуальної підготовки.

П.В.Лебедчук у статті «Индивидуальный подход как средство активизации самостоятельной работы студентов» розглядає індивідуальний підхід як засіб стимулювання активної діяльності студентів.

Висновок. Проведене нами дослідження довело, що одним з показників практичної підготовки майбутнього хорового співака є формування особистої узгодженості з хором звучанням. Розвиток музичних здібностей студента, аналітичного мислення, ерудованості, перетворює студента-ансамбліста на художника, відчуття та думки якого в поєднанні приводять до цікавих рішень під час визначення інтерпретації хорового твору.

З метою вдосконалення виконавської підготовки майбутнього вчителя музики нами було впроваджено використання активних методів навчання при проведенні занять у хоровому класі. Завдяки оптимальному гармонійному використанню активних методів навчання засобом поетапного спрямування студентів до вироблення ансамблевих навичок, поповнюється творча скарбничка професійного досвіду майбутніх виконавців.

У подальших дослідженнях планується використання засобів мультимедіа для впровадження ігрових вправ, спрямованих на вдосконалення ансамблевих навичок майбутнього вчителя музики.

Список використаних джерел

1. Петрушов С. М. Практичні основи організації самостійної роботи студентів у вищому навчальному закладі : навч.-метод. посібник / С. М. Петрушов, Л. В. Шевцов. – Алчевськ: Дон. ДТУ, 2005. – 114 с.

1. Новые подходы к организации самостоятельной работы студентов по общественным наукам: сборник материалов межвузовской научно-методической конференции. – К.: КНИГА, 1991. – 115 с.
2. Івасилько В. П. Слазємые педагогической технологи / В. П. Беспалько. – М.: Педагогика, 1989. – С. 48–61.
3. Маркс К. Сочинения / К. Маркс, Ф. Энгельс. – 2-е изд. – Т. 29. – С. 188.
4. Вербицкий А. А. Совершенствование педагогического процесса в вузе / А. А. Вербицкий // Советская педагогика. – 1986. – № 6.
5. Український радянський енциклопедичний словник: в 3-х т. / [редкол.: А. В. Кудрицький та ін.]. – 2-е вид. – К., 1987. – С. 756.
6. Новый тлумачний словник української мови: в 4 т. / [укл. В. Яременко, О. Сліпушко]. – К.: Аконті, 1999. – С. 941.
7. Моляко В. Д. Психологічна готовність до творчої праці / В. Д. Моляко. – К.: Знання, 1989. – 48 с.
8. Ямницький В. М. Вплив емоційних ситуацій на творчу діяльність учнів: дис. ... канд. псих. наук: 19 00.01 / В. М. Ямницький. – Одеський ін-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 1993. – 144 с.

Брижата І.Г.
Криворізький державний
педагогічний університет

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ НАД КВАЛІФІКАЦІЙНИМ ТВОРОМ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті розглядається процес виконання кваліфікаційної роботи, аналізуються мотиви та методи створення живописної композиції.

Ключові слова: композиція, дипломне завдання, методи, творчість.

Анотация. Брижата И.Г. В статье рассмотрен процесс выполнения квалификационной работы, анализируются мотивы и методы создания живописной композиции.

Ключевые слова: композиция, дипломное задание, методы, творчество.

Annotation. Brizhataya I.G. In article process of performance of qualifying work is considered, motives and methods of creation of a picturesque composition are analyzed.

The key words: a composition, the degree task, methods, creativity.

Постановка проблеми. За останні десятиліття відбулося зниження ролі реалістичної картини в творчості сучасних художників, на що є об'єктивні та суб'єктивні причини. Серед них і переоцінка моральних цінностей, і матеріальні умови, і навмисний вплив на суспільну думку з метою дискредитації мистецтва. У цих умовах важливо зберегти традиції реалістичної картини. Усвідомлення цього педагогічним колективом і виховання студентів на прикладі великих майстрів-одна з найважливіших функцій художньої освіти. Найбільш повномірно це відображається в роботі над дипломною композицією-завершальною ланкою, за якою визначається рівень навчального закладу, рівень студента та керівника.

Система освіти художника-педагога потребує суттєвого коректування та оновлення, але понад усе необхідно сформувати професіоналізм, широту світосприйняття, самостійність мислення, які сприяють розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сукупність задач, методичних рекомендацій, які направлені на удосконалення навчально-виховного процесу, формування у студентів навичок наукового дослі-